

THEOSOFISCHE BIBLIOTHEEK.

2^e SERIE.

No. II.

APOLLONIUS VAN TYANA

DOOR A. P. SINNETT. (UIT HET ENGELSCHE VER-
TAALD DOOR H. J. VAN GINKEL). ∴ ∴ ∴ ∴



1905.

UITGAVE VAN DE THEOSOFISCHE UITGEVERS-
MAATSCHAPPIJ
AMSTELDIJK 76 en 79, AMSTERDAM.

APOLLONIUS VAN TYANA.

Weinige onder de groote wijsgeeren der oude wereld hebben betere rechten op de aandacht van Theosofische onderzoekers dan een, van wien in het algemeen een zeer onvolledige en verkeerde indruk gevormd is door niet-theosofische geschiedschrijvers — de Pythagoreesche wijsgeer Apollonius van Tyana. De gewone geschiedschrijver is tamelijk minachtend over de verslagen, zoo als zij zijn, van Apollonius' leven en leeringen heengeloopen, juist om die redenen welke den Theosofischen onderzoeker zeer gevoelig zoude maken voor hunne belangrijkheid. De wonderbaarlijke verhalen, welke verteld worden van Apollonius, boezemen den hedendaagschen stofgeloovige het geloof in dat hij een bedrieger moet geweest zijn, die aasde op de lichtgeloovigheid van zijn volgelingen. Deze zelfde verhalen zullen aan ieder denkvermogen, dat verhelderd is door het licht der okkulte wetenschap, het denkbeeld aan de hand doen dat hij niet alleen een groot verstandelijk leider moet geweest zijn — zooals de eenvoudigste uiterlijke feiten van zijn loopbaan bewijzen dat hij geweest is — maar tevens een ingewijde van de Groote Broederschap, een der laatsten wien het — daar de wereld langzamerhand in het stofgeloof wegzonk, waarin zij bestemd was gedompeld te worden opdat de uiterste groei der natuurwetenschap zou bereikt worden — veroorloofd was een vrij gebruik

in het openbaar te maken van zijn vermogens als Adept bij het teweegbrengen van gevolgen welke de gewone onwetendheid als wonderen beschouwde. De glans van deze verrichtingen heeft het oordeelsvermogen van latere geslachten verblind of verward en de betoekenis van het leven waarin zij gebeurden, — zoowel als de geestelijke en de verstandelijke waarde van zijn voorbeeld — zijn volstrekt niet begrepen door de letterkundige voorgangers der hedendaagsche gedachte. Voor deze onoplettendheid zijn zij nauwelijks te laken. Vóór de okkulte herleving van de laatste twintig jaren waren er geen hedendaagsche beoefenaars der wijsbegeerte, die in het bezit waren van een of anderen sleutel waardoor het mogelijk voor hen zou zijn geweest Apollonius te begrijpen. Zij waren er verstandelijk toe genoodzaakt de verhalen van zijne wonderdadige verrichtingen als zoo vele fabelen te behandelen. Zelfs indien de aard van zijne wijsgeerige leering hunne aandacht geëischt zou kunnen hebben, waren zij gerechtvaardigd die te veronachtzamen ten bate van vollediger en helderder verslagen, ons nagelaten door andere uiteenzetters van ditzelfde stelsel van wijsbegeerte, en het is inderdaad den Theosofen onder de geslachten van den tegenwoordigen tijd voorbehouden geweest, om de werkelijke waarde te begrijpen van het diep-belangwekkend verhaal dat ik mij voorstel te onderzoeken.

Het hoofdpunt ervan — laat mij dit onmiddellijk aangeven — is te vinden in zijn invloed op ons begrip van Adeptschap. Alle Theosofen begrijpen nu datgene, waarop van het begin der hedendaagsche okkulte herleving af de nadruk gelegd werd, dat de schijnbaar bovennatuurlijke vermogens, aan het Adeptschap verbonden, slechts bijkomende omstandigheden zijn voortkomende uit grooten geestelijken vooruitgang, niet op zichzelf doeleinden voor de personen die ze verkrijgen om na te streven om hun zelfs wil. Niettemin is het

waar, dat de groote meerderheid der hedendaagsche menschheid hare aandacht bij het hooren van verklaringen omtrent de okkulte wereld het eerst van alles vestigt op het geheimzinnige aanzicht van vermogens welke de hiërarchieën van die wereld toonen in het bezit van heerschappij over natuurkrachten waarvan de tegenwoordige beschaving nog niets te weten gekomen is. Deze houding van het denkvermogen, als een voorloopige houding, behoeft op geenerlei wijze gelaakt te worden. Het is volkomen waar, zooals vaak beweerd is door beoordeelaars van Theosofische letterkunde, dat zij nauwelijks één louter wijsgeerige gedachte of één brokstuk van zedelijk voorschrift bevat, die niet te vinden zijn in andere stelsels van godsdienst of wijsbegeerte — *indien* wij buiten rekening laten al die gedachten en begrippen van beweegreden welke voortkomen uit het uitoefenen van buitengewone hoedanigheden en vermogens bij het onderzoeken der natuur. Ons Theosofisch begrip van het geheele ontwerp van menschelijke ontwikkeling hangt af van het gebruiken van zoodanige hulpbronnen. De Theosofen zouden in het geheel geen nieuwe boodschap voor de wereld hebben, indien zij niets meer hadden om den nadruk op te leggen dan de schoonheid van altruïsme of indien zij verklaarden dat de leer der menschelijke broederschap louter betrekking had op de feiten van het leven binnen onze stoffelijke waarneming. Onze boodschap voor de wereld heeft voornamelijk te maken met de herleving van kennis aangaande de mogelijkheid van menschelijken vooruitgang naar hoogere toestanden van kennis, macht en kosmische bruikbaarheid dan tot hiertoe binnen den gezichtskring van hedendaagsch menschelijk streven hebben gelegen. Al de loutering en verlichting die wij begeeren in de gewone heerschende godsdiensten aan te brengen heeft als laatste doeleinde de betere opheldering van dit denkbeeld. Er is niet één aanzicht van alledaagsch leven

en plicht dat faalt een straal van verlichting van dat denkbeeld op te vangen en wij kunnen niet vooruit komen in algemeene ontwikkeling in de wereld voordat de menschen de dwaasheid ingezien hebben van de veronderstelling dat de krachten der natuur gehouden zouden worden binnen de sfeer waarin het gebruikelijk beschaafd geloof dienaangaande zou willen aannemen dat zij beperkt waren. Een begrip van den aard en de hulpbronnen van de wijsheid der Adepten ligt inderdaad aan den wortel van werkelijken geestelijken vooruitgang voor de meeste menschen van den huidigen dag. Hier en daar moge reine toewijding enkele weinigen voeren tot een ingegeven waardeering der waarheid, of liever moge de weinigen in het bezit stellen van een breed, onbepaald geloof, bestemd hun steeds beter wordende kansen in latere levens te verzekeren om vollediger kennis te verkrijgen, maar voor de groote meerderheid van denkers in dezen tijd van nauwgezet denken en van gestadigen voortgang van punt tot punt kan het slechts zijn nadat het adeptschap op zichzelf geloofbaar geworden is, dat de hoogere geestelijke leering, voortkomende uit de kennis der Adepten, haar juisten invloed als heerschende faktor in het leven van de hedendaagsche beschaafde wereld zal hernemen.

Deze vluchtige aanhef schijnt mij vereischt toe als een inleiding tot de studie van het leven van Apollonius van Tyana. Dat hij in alle gevallen op het pad tot Adeptschap was — wij behoeven ons hier niet te bekommeren om zijn juiste plaats in de groote hiërarchie — is een feit waarvan ik verzekeringen heb gehad die ik vertrouw, geheel buiten de getuigenis der oude geschiedenis. Een sleutel van dezen aard is nuttig om iemand in staat te stellen een eenigszins verward kluwen van getuigenissen te ontwarren. Want de geschiedkundige getuigenis aangaande Apollonius is hoofdzakelijk afhankelijk van de dagboeken van zijn toegewijden

volgeling Damis. Niet geheel en al, want zooals wij dadelijk zullen zien, werd hij — altijd met grooten eerbied — genoemd door verschillende schrijvers, tijdgenooten of bijna-tijdgenooten, maar wij zijn Damis dank verschuldigd voor de bijzonderheden van zijn leven, avonturen en verrichtingen; en daar Damis een volkomen toegewijde van zijn geliefden meester was, is het goed om onafhankelijk van zijn getuigenis te weten dat zijn geestdrift volgens algemeene beginselen overvloedig gerechtvaardigd moet geweest zijn.

Apollonius werd geboren te Tyana in Cappadocië, een provincie van Klein-Azië, omtrent het jaar één van onze tijdrekening. De datum geeft natuurlijk veel te gissen en ongelukkig voor de juiste waardeering van zijn leven en leering hebben eenige schrijvers getracht hem voor te stellen als een "Heidensche Christus", om den titel van een boek over hem door een Fransch schrijver, A. Réville, aan te halen. Zijne nagedachtenis is aldus betrokken geweest in den toornigen ijver waarmee orthodoxe voorvechters het alleen staan van de Christelijke inkarnatie verdedigd hebben. Kardinaal Newman heeft in onzen tijd hieraan deelgenomen zonder veel zorg te wijden aan het vraagstuk der feiten.

Zoo zegt hij in zijn *Life of Apollonius* — dat niet aan te bevelen is als een onpartijdig verslag daarvan:

De roep van Apollonius is ver boven zijn persoonlijke verdiensten verheven geworden door pogingen om hem op te werpen als den mededinger van den maker van onzen godsdienst. Zijn leven werd ongeveer een eeuw na zijn dood met dit doel beschreven.

Geen doel van dezen aard kwam op in het denkvermogen van den bedoelden schrijver, maar het is waar dat in latere eeuwen anti-christelijke schrijvers gebruik gemaakt hebben van het verhaal dat een eeuw na den dood van Apollonius opgeschreven werd om de dwaze theorie van de Christelijke schrijvers dat de

wonderen van het Nieuwe Testament eenig waren, belachelijk te maken.

In 1680 gaf een Engelsch ongeloovige, Charles Blount, die een Voltairiaan schijnt geweest te zijn vóór Voltaire, een geestig en spottend aanvaller van bestaande gelooven, zich de moeite de eerste twee boeken van Philostratus' "Leven van Apollonius" te vertalen, terwijl hij uitvoerige noten van zichzelf bij elk hoofdstuk toevoegde. In zijn voorwoord zegt hij:

Wat nu mijzelf betreft, ik ben er zoo verre van hem (Apollonius) te vergelijken met onzen gezegenden Zaligmaker, of om geloof te schenken aan eenige nieuwe wonderen, dat mijn dagelijksche bede tot God is mij genoeg geloof te schenken om in de oude te gelooven.

en met nog snijdender spot gaat hij een weinig later voort:

Ik zal ten allen tijde mijn geloof vasthechten op de mouw van Monseigneur van Canterbury. Daarom, indien de geestelijkheid zou willen dat men Apollonius beschouwde als een schurk en goochelaar, dat hij, uit den doode opgestaan een der voornaamste aanstokers is van het Pauselijk komplot, of dat er nooit zulk een man als Apollonius geweest is; met het grootste genoegen, zooals zij verkiezen, want ik zou liever willen hebben dat hij gelasterd werd in zijn goeden naam dan dat de een of andere deftige kardinaal, met zijn langen baard en ban-uitsprekend *Ha*, mij zou laten verbranden als een ketter.

Blount's boek echter is niet de moeite waard om ons op den huidigen dag veel mee bezig te houden. Wij zijn geheel de begeerte om de Christelijke verhalen te verkleinen te bovengekomen. Wij zijn gerezen tot een verstandelijken dampkring waarin het geheele Christelijke stelsel, zooals het begrepen wordt door verlicht denken, niet anders dan gesteund en versterkt kan worden door de breede beschouwing van geestelijke ontwikkeling welke okkulte studie verschaft. De onwetende dweperij van een vroegeren tijd

— nog vertegenwoordigd door massa's rondom ons — leidde de orthodoxe kerken ertoe alle dergelijke verhalen te verkleinen, maar een toenemende waardeering van het denkbeeld dat innerlijke waarheid zich aan de wereld geopenbaard heeft in verschillende streken en op verschillende tijden, onder vele verschillende stelsels van godsdienstige zinnebeelden, maakt dat de hedendaagsche wijsgeer zelfs verdraagzaam is jegens den priester, nu zijne roodgloeiende tangen en pijnbanken van hem afgenomen zijn, — meer dan verdraagzaam jegens de schoone uitdrukking der waarheid welke hij gedurende vele eeuwen zoo treurig ten spot heeft gemaakt.

Zonder echter verder uit te weiden over de hedendaagsche letterkunde die zich rondom de nagedachtenis van Apollonius heeft verzameld (veeleer om deze te verwarren dan om haar te verhelderen) kunnen wij even goed het oprechte verhaal van zijn leven nagaan dat ons verschaft is door Philostratus — den schijver dien Kardinaal Newman zoo dwaselijk voorstelt te arbeiden om het Christendom omver te werpen, voordat er eenige zichtbare Christenheid in de wereld was om omver te werpen. Flavius Philostratus zelf was een vruchtbaar schrijver van de tweede eeuw die door Julia Domna, de vrouw van Keizer Septimius Severus, belast was met de taak om alle inlichtingen die verkregen konden worden aangaande Apollonius bijeen te garen. Julia was een ijverige beschermvrouwe van letterkunde en opkoopster van boeken en handschriften. Zij kwam in het bezit van wat een eenig handschrift schijnt te zijn geweest — het dagboek van Damis, den trouwen en toegewijden leerling van Apollonius.

Philostratus maakte gebruik van dit dagboek zowel als van alle andere geschriften betreffende Apollonius waarop hij de hand kon leggen en bezocht de voornaamste plaatsen, waarin Apollonius geleefd en geleer-

aard had. Ten slotte leverde hij eene levensbeschrijving, welke zeer volledig is in één opzicht en zeer onvolmaakt in een ander. Zij geeft ons de uiterlijke feiten van het leven, beschreven in vrij samenhangende volgorde, maar zij weerspiegelt de wijsgeerige leering van Apollonius op een zeer schrale en onvoldoende wijze. Philostratus kan naar aanleiding van dit laatste nauwelijks gelaakt worden. Hij had grondstof om mede te werken bij het behandelen der leering, uitgezonderd de gedenkschriften door Damis. En Damis, hoewel klaarblijkelijk een uiterst beminnelijk en geestdriftig leerling, was even klaarblijkelijk niet zelf een man van verstandelijke kracht. Zijne verslagen van uiterlijke feiten, van den indruk dien Apollonius maakte op de menschen met wie hij in aanraking kwam, dragen al de kenmerken van waarheidlievende oprechtheid. Zijne pogingen om gesprekken weer te geven en de wijsgeerige toespraken, door zijn aanbeden meester bij talloze gelegenheden gehouden, kort samen te vatten, zijn beklagenswaardig slecht geslaagd. Indien Apollonius nooit meer te zeggen had gehad dan Damis hem zeggen laat zou hij nooit dien doordringenden invloed gehad hebben op zijn geslacht welken Damis zegt dat hij in het leven riep. Inderdaad, men kan het denkbeeld nog sterker uitdrukken en erkennen dat indien Apollonius niet een veel grooter wijsgeer ware geweest dan Damis hem voorstelt, hij nooit de liefde en den eerbied gewonnen zou hebben, welke Damis hem toedroeg. Ondertusschen hebben wij één sleutel tot een juiste schatting van wat Apollonius' leering moet geweest zijn. Hij hechtte zich volkomen en zonder voorbehoud aan de school van Pythagoras, en voor zooverre wij verslagen hebben van Pythagoreesche wijsbegeerte, kunnen wij tot op zekere hoogte de ontbrekende lessen van haar lateren vertegenwoordiger terugvinden.

Apollonius behoorde tot een invloedrijke familie in

Cappadocië en erfde overvloedige geldmiddelen waarvan hij het grootste deel inderdaad weggaf aan zijne betrekkingen, maar hij is nooit in bekrompen omstandigheden geweest. Hij werd opgevoed te Tarsus en naarmate hij opgroeide walgde hij eenigszins van de wulpsche manieren der maatschappij rondom hem — “onbeschaamde spotters”, zegt Philostratus, “overgegeven aan genot en hartstochtelijk verlekkerd op fraaie kleederen” — zoodat hij na eenigen tijd, met toestemming van zijn vader verhuisde naar Aegae en daar zijn intrede deed in een tempel van Aesculapius. Zijn leeraar hier was een Epicureesche wijsgeer, maar in spijt hiervan, gehoorzaamend aan een innerlijken aandrang, werd hijzelf, zelfs in dit vroege tijdperk van zijn leven, een toegewijd aanhanger van de veel strengere leer van Pythagoras. De genezingen welke hij teweegbracht in den tempel van Aesculapius trokken de aandacht heinde en ver en de verhalen welke ervan gedaan worden in Philostratus gaan samen met verslagen van de helderziende kennis aangaande zijn patienten welke Apollonius vertoonde. De dood van zijn vader had plaats terwijl hij nog in den tempel was. Hij ging naar Tyana om zijne zaken te regelen, deed afstand van het grootste gedeelte zijner erfenis voor zijne betrekkingen en keerde voor een tijd naar den tempel terug. Toen onderwierp hij zich aan de merkwaardige beproeving door Pythagoras aan zijne leerlingen voorgeschreven — de vijf jaren van stilzwijgen.

Iamblichus verhaalt ons iets omtrent dit stelsel van verstandelijke tucht in zijn *“Leven van Pythagoras”*: De groote wijsgeer eischte een langen proeftijd van hen, die kandidaten waren voor het toevertrouwen van aangenomen leerlingschap. Na eenige voorafgaande onderzoekingen liet hij den kandidaat, zegt Iamblichus:

drie jaren lang veronachtzaamd, in den tusschentijd opmerkende hoe zijn aanleg was wat betreft standvastigheid en

een werkelijke liefde voor kennis, en of hij voldoende voorbereid was wat betreft roem, om alle eerbewijs van de menschen te verachten. Hierna beval hij hun die tot hem kwamen een vijfjarig stilzwijgen te bewaren, opdat hij proefondervindelijk zou kunnen weten welke eigenschappen zij bezaten op het punt van het bedwingen hunner woorden, daar de onderwerping van de tong de moeilijkste van alle overwinningen is, zooals zij die de Mysteriën ingesteld hebben, ons ontvouwd hebben.

Het was eerst na het vijfjarig stilzwijgen doorgemaakt te hebben dat de leerlingen toegelaten werden tot de innerlijke, Esoterische leering van den Meester.

Men kan niet beseffen welk doel Apollonius op het oog had toen hij zich onderwierp aan deze proef, daar er klaarblijkelijk geen innerlijke leering voor hem als belooning te bereiken was, maar beoordeeling van dien aard moet voorzichtig zijn, daar onze onvolmaakte kennis van zijn leven op haar best te doen heeft met het stoffelijk aanzicht ervan. Wij kunnen ons vrijwel zeker gevoelen dat het al dien tijd ook een bewust geestelijke zijde had.

Gedurende zijn vijfjarig stilzwijgen, zegt zijn levensbeschrijving, scheen hij nooit knorrig of droevig. Toen de vijf jaren voorbij waren, ging hij naar Antiochië en leefde in den tempel van Apollo Daphneus. Reeds schijnt het dat hij volgelingen had om te onderwijzen. Wanneer hij al de vragen, door zijn vrienden gesteld, beantwoord had, sprak hij de menigte toe, met welke hij altijd gesprekken voerde op den avond. Hij gebruikte een stijl van spreken, niet verheven noch gezwollen door de taal der poëzie . . . hij sprak als van een driehoek . . . Zijne zinnen waren kort en hard als diamant, zijne woorden gezaghebbend en voor den zin passend gemaakt."

Toen dit leven gedurende eenigen tijd voortgeduurd had, besloot Apollonius Indië te bezoeken. Het was bij het begin van deze reis dat Damis zich bij hem voegde. "God zal uw gids zijn en gij zult de mijne zijn", zeide

Damis; getrouw tot zijn laatsten ademptocht in overeenstemming met deze verklaring levende.

Voor zijn verslag van de reis naar Indië is Philostratus klaarblijkelijk geheel afhankelijk van Damis' dagboek. En dit is zeer noodeloos uitgebreid met reisverhalen, in allen eenvoud door Damis bijeenverzameld en op zijn beurt door Philostratus in het kort herhaald. Daar vele van deze in het oog loopend ongerijmd zijn, zal dit bij vele scherp oordeelende lezers van ons eigen tijdperk twijfel doen opkomen of al de verhalen van wonderbare werken door Apollonius verricht, slechts gestaafd door dergelijk onoordeelkundig getuigenis, wel de aandacht waard kunnen zijn. Maar het is gemakkelijk onderscheid te maken tusschen de verklaringen welke Damis herhaalt van hooren zeggen en die welke hij geeft op zijn eigen gezag als getuige.

Het verhaal van de geheele reis in Philostratus kan hier in het kort worden weergegeven. Wij hechten alleen belang aan de weinige voorvallen die licht werpen op de middenfiguur. Zoo ontmoette Apollonius bij het betreden van de grondgebieden van Babylon wachters en een Satraap die hem ondervroeg. De reiziger gaf eenigszins hooghartige antwoorden en de Satraap was in het eerst toornig, maar toen "bevindende dat de man geen tolk noodig had en dat hij alles begreep en beantwoordde zonder de minste aarzeling, veranderde hij zijn stem en manieren en bezwoer hem in den naam der goden te zeggen wie hij was. Daar gij u verwaardigt, zei Apollonius, mij met zooveel hoffelijkheid te ondervragen, hoor dan wie ik ben. Ik ben Apollonius van Tyana; ik ga naar den koning der Indiërs om van hem te vernemen wat er in dat land omgaat. Ik zou blijde zijn uwen Koning te zien, want allen die met hem gesproken hebben zeggen dat hij niet zonder deugd is en ik ben geneigd dit verslag te gelooven indien het Vardanes is, die juist zijn verloren rijk terugge-

kregen heeft. Hij is dezelfde man, Goddelijke Apollonius, antwoordde de Satraap, want van u hebben wij lang geleden gehoord..." enzovoorts.

Het belangrijke punt van het verhaal ligt in het feit dat de Satraap, zoodra hij den naam van Apollonius gehoord had, dit met den diepsten eerbied te kennen gaf terwijl hij hem dadelijk overvloedige aanbiedingen van gastvrijheid en dienstbetoon deed. Hetzelfde gebeurt ook elders. De oude wereld moge niet het voordeel gehad hebben van telegrafen en nieuwsbladen, maar op de een of andere wijze verspreidde de roem van mannen die uitmunten door hun wijsheid en heiligheid, zich overal.

De Babylonsche Koning ontving hem met den grootsten eerbied en waardeering en hij bleef gedurende meer dan een jaar aan zijn hof, hoewel hij alle weelderig onthaal weigerde. Zooals verhaald in Philostratus' boek, klinken zijne antwoorden, wanneer hem weelde zaken die hij niet noodig heeft of geschenken waarnaar hij niet hunkert aangeboden worden, nogal aanmatigend, indien zij beoordeeld worden volgens den maatstaf van hedendaagschen goeden smaak, maar de spreekwijze van dien tijd was zonder twijfel kernachtiger dan de onze en wij moeten bedenken dat de Apollonius toegeschreven toespraken ons bereiken door twee vertolkingen heen. "De wijsheid die ik verkondig, zeide hij toen hij zich aan den Babylonschen Koning verklaarde," is die van Pythagoras den Samiër, die mij leerde de goden te vereeren op de wijze welke gij waarnaamt, hunne verscheidene geaardheden te onderscheiden en hen dienovereenkomstig te eerbiedigen, met hen te spreken en mijzelf te kleeden in gewaden, gemaakt van het zuivere vlies der aarde en niet afgescheurd van de schapen, maar van hetgeen zuiver uit het zuivere groeit — van linnen, het eenvoudige voortbrengsel van aarde en water. Ik laat mijn haar groeien

en onthoud mij van alle dierlijk voedsel in gehoorzaamheid aan de leer van Pythagoras. Toen hem later tien gunsten werden aangeboden, bepaalde hij zich tot het vragen van betere behandeling voor de Eretriërs, een Grieksche gemeente die zich op Babylonsch grondgebied gevestigd had. "Maar waarom", zeide de Koning, "de overblijvende negen gunsten niet aangenomen?" "Omdat", antwoordt Apollonius, "ik nog niet meer vrienden verworven heb." De koning vroeg hem of er niets was dat hij voor zich zelf verlangde. "Niets" antwoordde Apollonius, "behalve wat vruchten en brood, hetgeen mij een hoogst kostelijken maaltijd uitmaakt".

De reizigers vingen ten laatste op kameelen, goed voorzien van alle benodigheden, hun lange reis aan, die zich moet hebben uitgestrekt over Perzië en Afghanistan, want ten laatste komen zij aan den Indus, maar hoewel het dagboek van Damis aanduidingen bevat omtrent hooge en steile bergen, welke te voet moeten overgetrokken worden, geeft het verhaal slechts weinig te kennen omtrent aardrijkskundige bijzonderheden. Aan den anderen kant van den Indus te "Taxilla", een stad welke door Berwick — den vertaler van Philostratus in het Engelsch — als ons Attock herkend is, nabij Peshawur, maakt Apollonius kennis met den "Koning van Indië", zooals Damis hem soms noemt — Phraotes, van wien wij daarna veel hooren. Phraotes zelf is een wijsgeer wiens wijsheid en deugden Apollonius verheugen. Hij geeft den doorluchtigen gast een aanbevelingsbrief aan Iarchus, den voornaamste onder de Indische wijzen, dien hij in het bijzonder is komen bezoeken. De loop van zijn reis, nadat hij Taxilla verlaten heeft, is niet zeer duidelijk daar Damis een gewoonte heeft om alle bergen "Kaukasus" te noemen en deze term de verschillende streken van de Himālaya's niet duidelijk aanwijst. Na een tijd komen wij aan een toespeling op eenige "water-uitgravingen",

klaarblijkelijk besproeiingskanalen, "afgeleid uit de Ganges", maar geen theorie omtrent de gevolgde richting zal de reiziger in verband brengen met de werkelijke rivier van dien naam. Zij kan misschien bij Damis gediend hebben voor rivieren in het algemeen, volgens hetzelfde beginsel dat met betrekking tot bergen gevolgd werd. Uit eenige aanwijzingen schijnt het niet onmogelijk dat de loop van de reis door Kashmir geleid heeft.

Hoe het ook zij, na vele bergen overgetrokken te zijn en na met eenvoudige goedgeeloovigheid vele wonderbaarlijke verhalen omtrent de "draken" van het land — of de pythons, zooals een meer hedendaagsch reiziger zou zeggen — opgevangen te hebben, beschrijft Damis hoe zij het "kasteel van de wijzen" naderen. De gids toonde groote vrees, hoewel zijne ontroering eerder ontzag dan angst schijnt te zijn geweest. Deze wijzen worden "meer geëerbiedigd door de Indiërs dan de Koning zelf, die, hoewel heer van het grondgebied, hen raadpleegt in elke zaak, alsof zij zoovele orakelen waren". Toen de reizigers den heuvel, waarop de wijzen leven, beklommen, kwam een jonge man naar beneden om hen te begroeten, die Apollonius bij zijn naam toesprak en hem naderhand in tegenwoordigheid van Iarchus bracht, terwijl hij zijn metgezellen verzocht achter te blijven. Zoodra Iarchus Apollonius zag, groette hij hem in de Grieksche taal en vroeg hem om den brief dien hij meegebracht had van den Koning van Indië. Toen Apollonius verbaasd scheen over dit eerste voorbeeld van zijne grootere kennis, zeide Iarchus, "in dien brief, Apollonius, ontbreekt eene letter (een delta bedoelende) en bij het doorlezen werd dit bevonden nauwkeurig zoo te zijn". In antwoord op vragen waarom hij gekomen was, verklaart Apollonius zijn geloof in de verheven wijsheid der Indische wijzen, en zij behandelen hem met de grootste vriendelijkheid, terwijl zij hem in het

begin eenige verdere blijken — behalve het stukje helderziendheid met betrekking tot den brief — geven van hunne ongewone vermogens. Zij toonen een innige bekendheid met de bijzondere en familiegeschiedenis van hun gast en later van bijzonderheden betreffende zijne vroegere levens. In verband met eenige tempelplechtigheden waaraan het Apollonius vergund wordt deel te nemen, worden zij "opgeheven" of zij zweven op een hoogte van twee elleboogslengten boven den grond.

Het verslag, in Philostratus gegeven van de gesprekken tusschen Iarchus en Apollonius, is noodzakerlijkerwijze zeer onvolmaakt. Damis en de overige volgelingen van den wijsgeer worden goed verzorgd onder het toezicht der wijzen, maar worden niet toegelaten in hunne tegenwoordigheid, zoodat Damis ons in zijn dagboek alleen zooveel kan geven als hij zich herinnert van hetgeen Apollonius hem vertelt met betrekking tot hetgeen er gebeurd is, en Apollonius' lezing hiervan was, zooals wij vrij zéker zeggen kunnen, zeer onvolledig. Alles van werkelijk belang dat hij moge geleerd hebben van de Indiërs zou liggen binnen het gebied van okulte geheimhouding. Het moet klaarblijkelijk gedurende dit bezoek geweest zijn dat Apollonius op de een of andere wijze werd ingewijd of verheven in inwijding tot een mate die hem daarna veel meer tot een adept maakte dan te voren. En later verwijst hij steeds naar de Indische wijzen en naar Iarchus in het bijzonder als den grootste en schitterendste en edelste wijsgeeren op aarde.

De natuurlijke wijze waarop Apollonius en Iarchus in gesprekken zinspelen op hunne vroegere levens zal bijzonder belangwekkend zijn voor iedereen die weder ontwaakt tot een begrip van de uiterst belangrijke wet van reïnkarnatie, welke de bedorven hedendaagsche godgeleerdheid zoo onhandig heeft laten uitvallen uit

haar beschouwing van het menschelijk leven, waardoor zij onzin maakt niet alleen van de ontwikkeling die rondom ons plaats heeft, maar ook van vele gedeelten in het Nieuwe Testament, welke betrekking hebben op deze leer, die bijna algemeen bekend was, tot de duistere eeuwen gelijk een mist over het begripsvermogen van Europa nederdaalden. Iarchus vraagt Apollonius of hij weet in welken toestand van leven hij was vóór zijn toenmalige inkarnatie. Hierop antwoordde Apollonius: "Daar die onedel was, herinner ik mij er weinig van". "Wat", zei Iarchus, die klaarblijkelijk, zooals een hedendaagsche okkultist het zou zeggen, de verslagen in het astrale licht had nagezien, "beschouwt gij het loods zijn op een Egyptisch vaartuig als onedel, want ik weet dat gij loods waart". "Gij hebt gelijk", zei Apollonius, "dat was ik", en hij gaat voort met spreken over het treffendste voorval van dat leven toen hij bestand was, onder moeilijke omstandigheden, tegen de verzoeken van zeeroovers die wenschten dat hij het vaartuig, waarover hij bevel voerde, in hun handen zou overleveren. Iarchus hecht niet veel waarde aan dat voorval. "Mij dunkt dat gij rechtvaardigheid laat bestaan in het niet bedrijven van onrechtvaardigheid, hetgeen een algemeene meening onder de Grieken is".

Het is de moeite waard bij het bestudeeren van het leven van Apollonius de verslagen, hoe zij dan ook zijn, in het oog te houden die betrekking hebben op het leven en de leeringen van zijn grooten voorganger Pythagoras. De algemeene opvatting is dat Pythagoras de leer van de zielsverhuizing leeraarde in dien vorm waarin verondersteld wordt dat zij beduidt dat de zielen van menschen na den dood overgingen in de lichamen van dieren. Wetenschappelijk onderzoek alleen heeft in sommige gevallen dien indruk verbeterd. In een bewonderenswaardige opsomming van oude wijsgeerige leerstukken, getiteld *The Story of Philosophy*, door Aston

Leigh, vinden wij de Pythagorische leerstelling als volgt uiteengezet:

Het denkbeeld moet hoofdzakelijk dit geweest zijn, dat de ziel of het onsterfelijk deel van den mensch de adem was van den Almachtige, uitgaande van oneindig bestaan, een eindige, tijdelijke, afgescheidene kern wordende, die afgescheiden bepaald bewustzijn en vrijen wil bezat, welke ten slotte bestemd was de overweldigende vreugde te bereiken van verwezenlijking van een eeuwige vereeniging met de Eene Volmaking — een grootsche toekomst waartoe zij alleen kon komen door afgescheiden bewustzijn, onvolmaaktheid en opklimming. Want indien zij een deel bleef van het eene, kon zij nooit afgescheiden worden, bepaald bewustzijn hebben en op zich zelf weten; en indien zij afgescheiden ware van de Eene Volmaking zou zij in een embryonischen toestand zijn, die zekere eigenschappen moest worden of verkrijgen alvorens geschikt te zijn tot wederopslorping. De ziel werd dan uitgeworpen om door de stof te reizen, om vereenigd te worden met verscheidene vormen en om door de wrijving met stof, den strijd van de ziel met het lichaam, deze noodzakelijke hoedanigheden te ontwikkelen. . . . Slechts een zeker aantal van deze zielen werden verondersteld op aarde te zijn. . . . op sommige tijden deden zij een stap voorwaarts naar hoogere menschelijke bewerktuigingen; op andere gingen zij achteruit tot lagere menschelijke wezens of beesten.

Indien wij de laatste twee woorden van deze verklaring — waarschijnlijk overgenomen uit de een of andere reeds bedorven overzetting van de ware Pythagorische leer — weglaten, is het juist aangehaalde gedeelte een zoo nagenoeg volmaakte uiteenzetting van het werkelijke beginsel van reïnkarnatie, als gegeven kon worden zonder er de nauwkeurige bijzonderheden van het verloop in te voegen die voor de eerste maal in de geschiedenis der letterkunde aan de wereld in het algemeen zijn overgebracht in Theosofische geschriften.

Leigh wijst erop dat Plató over dit alles uitweidde en eraan toevoegde, en ook herinnert hij er den lezer aan dat gevonden wordt dat deze leering in den een of anderen vorm "door vele sekten, Godgeloovigen, Chris-

tenen, wijsgeeren voor wien godsdienst een bijzaak was, en anderen, het geheimenis verklaart van het kwaad, en eindige onvolmaaktheid in overeenstemming brengt met het groote volmaakte oneindige, met Almachtig vermogen.”

Hij gaat voort te zeggen:

Geschiedschrijvers vertellen ons dat zij aangehangen werd door de Druiden. Zij verschijnt in de godsdienstige werken van Indië, in het bijzonder in de Veda's; zij bloeide in Egypte. Zij wordt veronderstelt te bestaan in een van de duizend of meer leerstellige werken van Origenes, den vroeg-christelijken schrijver. en ten laatste, niet het minst is zij te vinden in de Joodsche Kabbalah, die mystieke op overlevering steunende verklaringen en uitleggingen van den Pentateuch waarover veel geschreven en overpeinsd is en die zoowel Joden als Christenen, oude en hedendaagsche, diep geboeid hebben.

De waarheid schijnt te zijn dat het denkbeeld tot zeer kort geleden beschouwd werd als zulk een natuurlijke zaak, dat de vroegere wijsgeerige schrijvers het niet de moeite waard dachten er veel over te zeggen. In Iamblichus' leven van Pythagoras komt het onderwerp nu en dan ter sprake — inplaats van breedvoerig besproken te worden als een grondbegrip dat belangrijk was om vast te stellen — maar gelukkig is er geen dubbelzinnigheid in het gedeelte waarin er naar verwezen wordt.

Wij lezen:

Bij hem kwam evenzoo het beste beginsel voort uit een beschermende aandacht voor de belangen der menschen en die van te voren behoorde te worden aangenomen door diegenen, welke tot doel hebben de waarheid te vernemen omtrent andere dingen. Want hij herinnerde velen van zijn vertrouwde vrienden door de helderste en duidelijkste aanwijzingen aan het vroegere leven dat hunne ziel leefde voor zij gebonden was aan dit lichaam en toonde door onbetwistbare bewijsredenen aan, dat hij Euphorbus geweest was, de zoon van Panthus, die Patroclus overwon.

Hetgeen echter, dat hij wenschte aan te duiden door al deze bijzonderheden is dit, dat hij de vroegere levens welke hij

geleefd had, kende en dat hij van dat tijdstip af aanving met zijn voorzienende aandacht voor anderen, hen herinnerende aan hun vroeger leven.

Wij kunnen niet duidelijk uit het verhaal van Philostratus opmaken, hoe lang Apollonius bij de Indische wijzen gebleven is, maar als hij hen vaarwel zegt, zendt hij Iarchus een brief, waarin hij zegt, „Ik kwam tot u te land, gij hebt mij de zee gegeven. Door mij uwe wijsheid mede te deelen hebt gij den weg tot den hemel geopend. Ik zal voortgaan van uwe gesprekken te genieten alsof ik nog met u ware, indien ik niet tevergeefs van den Tantalusbeker gedronken heb”. Deze zinnen zijn vol van een omsluerde beteekenis, en zijn juist zoodanig dat men veronderstellen kan dat zij doelen op de nieuwe kennis en vermogens, in een inwijding verkregen.

Geen belangrijke voorvallen schijnen verbonden te zijn aan den terugkeer van de reizigers uit Indië, hoewel het verhaal van Damis verrijkt wordt door verbeeldingrijke verhalen van hooren zeggen van de vreemde menschen en plaatsen die zij op hun weg zagen. Apollonius houdt bij zijn terugkeer in bekende streken voor een tijd verblijf te Ephesus. Daar wordt hij onmiddellijk omringd door een menigte volgelingen, en het is moeilijk de beroemdheid, die hij reeds verkregen had, te begrijpen, tenzij wij aannemen dat de berichten die wij hebben van zijn vroeger leven vóór zijn reis naar Indië er volstrekt niet in slagen de uitgestrektheid van zijn roem als wijsgeer te kennen te geven.

Niet lang inderdaad na zijn terugkeer volbracht hij een werk dat hem zeer goed beroemd kan gemaakt hebben. Hij was van Ephesus verder gegaan naar verscheidene plaatsen en was te Smyrna, toen een groote epidemie waarvan hij de komst voorspeld had, uitbrak in de eerstgenoemde plaats. Boodschappers kwamen

tot Apollonius van Ephesus en smeekten hem het volk te redden van het hun dreigende lot.

“Toen hij dit hoorde”, zegt Philostratus, “zeide hij: ik denk dat de reis niet uitgesteld moet worden; en niet zoodra had hij die woorden geuit of hij was te Ephesus, evenals Pythagoras die zich op een en denzelfden tijd vertoonde te Thurium en te Metapontum”. Er wordt een andere nog meer opzienwekkende daad van denzelfden aard van Apollonius verhaald, zooals wij verderop zullen zien, en natuurlijk schenkt de hedendaagsche beoordeeling geen aandacht aan verhalen van deze soort en behandelt ze alsof zij geen ernstige aandacht waard zijn. In het licht echter van veel dat in de laatste jaren is uitgekomen omtrent de beheersching door adepten van natuurkrachten, totnogtoe onbekend aan de gewone wetenschap, behoeft de snelle overgang van een adept van plaats tot plaats binnen zekere grenzen van tijd en afstand geenszins bespot te worden als een dwaasheid. De zaak zal gevoegelijker besproken worden in verband met de verdwijning van Apollonius jaren later uit het Romeinsche hof, waar hij terecht stond voor Domitianus; maar wij moeten ons de gebeurtenis die nu voor ons ligt herinneren in verband met dat voorval.

Na verschenen te zijn onder de Ephesiërs, wordt van Apollonius verhaald dat hij hen geruststelde, door te beloven dat hij de ziekte zou doen ophouden. Het verhaal houdt zich dan weder bezig met bijzonderheden die volmaakt onbegrijpelijk zijn en met de uitwerping van een boozen geest. Indien wij deze met minachting behandelen, kan de gewone criticus misschien vragen waarom het eene wonder aan te nemen en het andere te verwerpen wanneer beiden ongelooftelijk zijn in het licht van de heerschende beschouwingen van de Natuur? Het antwoord is dat nieuwe onthullingen in de studie der okkulte wetenschappen, zelfs hoewel de leerwijzen van die wetenschap nog tot op groote hoogte duister zijn voor de

meesten onzer, ons een sleutel geven die ons in staat stelt te beseffen hoe het ééne zoogenaamde wonder kan vallen binnen de mogelijkheden van de okkulte wetenschap, terwijl het andere klaarblijkelijkde uitkomst is van volksbijgeloof dat de een of andere verspreide verwringing van okkulte waarheden voorstelt. Het kan zijn dat wij niet weten *hoe* een Adept de besmetting van een ziekte van een bezochte stad verdrijft, maar wij weten genoeg van de macht van een adept over de elementale krachten welke achter iederen vorm van ziekte moeten staan, om vaag te beseffen dat de daad niet onmogelijk is. De zichtbare booze geest echter, die uitgeworpen wordt uit het lichaam van een ouden bedelaar en dan verandert in een dollen hond is klaarblijkelijk de bespottelijke voorstelling door het volk van de werkelijke okkulte verrichting — even weinig begrepen door de bevolking van het oude Griekenland als door die van het hedendaagsche Londen. Maar de bevolking van het oude Griekenland, ziende dat een epidemie verdween op den wenk van een groot wijsgeer met goddelijke macht bekleed, moest voor dat feit op de een of andere wijze een verklaring vinden in zijn eigen denkvermogen en kan gemakkelijk verhalen verspreid hebben, welke draaiden om hunne zeer ruwe beschouwingen van de bovenstoffelijke wereld.

Hoe het ook zij, de Ephezische plaag verdween op den wenk van Apollonius, die het nog beleefde dat dit feit tegen hem aangevoerd werd door hen, die hem beschuldigden van “tooverkunsten”. In onzen tijd is het denken over alle krachten, welke die van den hedendaagschen werktuigkundige te boven gaan, zoo verward dat degenen zijner tijdgenooten die ontdekten dat Apollonius een toovenaar was door hedendaagsche critici verondersteld worden ontkend te hebben dat hij feitelijk ooit de wonderen verrichtte die hem worden toegeschreven. Dit is niet de bedoeling hunner

ontkenning. De aanklacht van tovenaars uitgebracht tegen iemand die wonderen verrichtte, gaf het verkrijgen van zijne krachten te kennen langs de paden van een ontwikkeling, ten kwade bestemd om op den langen duur nadeelig te zijn voor de menschheid, zelfs wanneer het in bijzondere gevallen de bemiddelaar schijnt te zijn van de een of andere weldoende daad. De verdediging van den wonderwerker lag in de overweging dat zijne krachten verkregen waren door de goddelijke volmaking van zijn karakter en geaardheid, dat hij een ware Adept was in onze hedendaagsche Theosofische en verheven beteekenis van het woord.

Het schijnt dat Apollonius na het voorval van de epidemie te Efeze vele jaren zwervende door Griekenland en de omliggende eilanden doorbracht. Vele verhalen worden van hem verteld, als voorbeelden van helderziende voorspelling en het "uitwerpen" van booze geesten, maar deze doen denken aan volks-opsmukking, terwijl wij in het verhaal weinig of niets terugvinden van den wijsgeerigen leeraar. Dat deze indrukwekkend moet zijn geweest, kunnen wij slechts te weten komen door de grenzelooze openbare vereering die hem werd betoond.

Hij bracht zijn eerste bezoek aan Rome gedurende Nero's regeering. Wijsbegeerte stond niet in de gunst van de keizerlijke stad in die dagen en hij werd op zijn weg gewaarschuwd dat hij en zijn volgelingen in gevaar zouden zijn. Van vier en dertig metgezellen die de reis met hem aanvingen, bleven slechts acht getrouw genoeg om het dreigend gevaar te trotseeren. Hij hield verblijf in tempels, gaande van den een naar den ander, "en in geen enkelen verbleef hij zonder hervorming tot stand te brengen". Tigellinus was de almachtige gunsteling in dien tijd en de meester van de stad na den keizer. Hij schijnt Apollonius gevreesd te hebben doordat hij hoorde van zijn bekwaamheid in het voorspellen van gebeurtenissen. Bij eene gelegenheid werd dit gevoelen

vermeerderd door een merkwaardig voorval. Men had afgeluisterd dat Apollonius zich gestreng uitliet over het gedrag van den keizer ten opzichte van "potsenmakers en narren". Hij werd voor Tigellinus gedaagd en

Een aanklager, goed onderricht, die de ondergang was geweest voor velen, trad naar voren. Hij hield in zijn hand een rol, waarin de beschuldiging geschreven was en welke hij als een zwaard rondom zich zwaaide voor de oogen van Apollonius, er op pochende dat hij er een scherp kant aan gemaakt had en dat nu zijn uur gekomen was. Hierop ontvouwde Tigellinus de rol, toen, zie en aanschouw, letter noch teken te zien was.

Deze uitwissching van schrift wordt op merkwaardige wijze geëvenaard door een ander voorval waarvan ik heb gehoord, waarbij nog kort geleden bevonden werd dat een dokument van beteekenis in een wettelijke rechtszaak louter een vel blank papier was. Hier weer komt de kennis, welke hedendaagsche occulte onderzoekers bezitten, in het spel om geloofwaardigheid te schenken aan een verhaal, dat anders beschouwd zou kunnen zijn geworden als een verwrongen fabel.

Tigellinus neemt hierna Apollonius mee naar een meer geheim gedeelte van het hof en spreekt met hem, terwijl hij hem ten slotte zeide te gaan waar hij wilde "en alleen borgstelling gaf voor zijne verschijning wanneer het noodig was". "Maar wie", antwoordde Apollonius, "kan borgstaan voor dat wat niet kan weerhouden worden?" — een opmerking van veel beteekenis met het oog op latere gebeurtenissen.

Al deze dingen schenen in de oogen van Tigellinus goddelijk en bovenmenscheijk vermogen en om te toonen dat hij niet wenschte te strijden met een god, verzocht hij hem te gaan waar hij verkoos, daar hij te sterk was om onderworpen te zijn aan zijn gezag.

Omstreeks dezen tijd verrichtte Apollonius een van zijne grootste wonderen te Rome.

Een meisje, op het punt te huwen, stierf schijnbaar, en haar lijkbaar werd gevolgd door hem, die haar echtgenoot zou zijn geweest, met alle droefheid, welke dergelijke gevallen van onderbroken huwelijksbond vergezelt. Daar zij toevallig tot een consul-familie behoorde, treurde geheel Rome met hem. Apollonius, die den begrafenisstoet ontmoette, zeide tot de vergezellenden: zet de lijkbaar neer, en ik zal de tranen drogen welke gij om het meisje stort, naar wier naam hij onderzoek deed. Bijna al de aanwezige toeschouwers dachten dat hij een begrafenisrede zou houden. Maar al wat hij deed, was het meisje aan te raken en na een paar woorden op zachten toon over haar uitgesproken te hebben, wekte hij haar op uit dien dood, welke over haar scheen gekomen te zijn. Zij begon onmiddellijk te spreken en keerde naar haar vaders huis terug evenals Alcestes deed in den ouden tijd, toen hij in het leven was teruggeroepen door Hercules. De bloedverwanten van het meisje boden Apollonius 150.000 drachma's aan, welke hij op zijn beurt verzocht op haar vast te zetten als huwelijksgift.

Dit voorval schijnt boven alle andere de theologische strijdvrage te hebben opgewekt in welke de geschiedenis van Apollonius' leven voor het grootste deel verstikt is. Het heeft een te nauwe overeenkomst met enkele van die welke beschreven zijn in het Nieuwe Testament om verwelkomd te worden door Christenen van de middeleeuwsche soort die de werkelijke goddelijke beteekenis van het evangelieverhaal verkeerd begrepen hebben.

Gedurende dit eerste bezoek aan Rome overkwam Apollonius niets kwaads en na het einde ervan zwierf hij gedurende eenigen tijd door Griekenland en wordt te Alexandrië gezien.

"Men beschouwde hem als een god" zegt Philostratus, als hij de houding van het volk jegens hem beschrijft. Bij eene gelegenheid toen hij rondging, als gewoonlijk gevolgd door een grooten optocht,

ontmoette hij twaalf mannen, beticht van roof, op hun weg naar de terechtstelling. Toen Apollonius hen zag zeide hij: ik voorzie dat allen niet zullen terechtgesteld worden, want deze man (naar één wijzende) heeft een valsche bekentenis

afgelegd. Daarna zich wendende tot de beulen die hen begeleidden, verzocht hij hun niet zoo snel naar de strafplaats te gaan en beval hen zorg te dragen dat de man dien hij aanwees, de laatste man zou zijn om de straf te ondergaan; want ik zie, zegt hij, dat hij niet schuldig is aan de misdaad waarvoor hij op het punt is te sterven De gebeurtenis verliep zooals hij wenschte. Nadat acht hunner onthoofd waren, reed een ruiter met spoed de plaats der terechtstelling op en riep uit: Spaar Phorianus! hij is geen roover! hij bekende zichzelf schuldig aan dat, waarvan hij onschuldig was, uit vrees voor de foltering, hetgeen gebleken is uit de bekentenis van hen die op de pijnbank gelegd zijn.

Zonder verdere voorvallen van minderen aard na te speuren, kunnen wij nu overgaan tot de treffende voorvallen in verband met het terechtstaan van Apollonius te Rome voor Domitianus. Zijne vrienden trachtten hem er van af te brengen zich in Rome te wagen om te gehoorzamen aan de oproeping, maar hij begint zijne reis daarheen zelfs voor de oproeping, daar hij kennis droeg van de nadering ervan. Hij staat Damis toe hem te vergezellen, maar verplicht hem zijn Pythagoreesch kleed af te leggen.

Ik weet dat wij veel moeten lijden voor de bijzondere levensrichting welke wij aangenomen hebben, maar ik ben er beslist tegen dat gij deelt in al de gevaren ervan en in de gevangenis geworpen wordt, hetgeen het gevolg moet zijn indien gij verraden wordt door uw kleed. Ik wensch dat gij mij zult volgen en tegenwoordig zijt bij al wat plaats heeft als iemand die mij in andere opzichten liefheeft zonder mijne wijsbegeerte toegedaan te zijn.

De Pretoriaansche Prefect, Aelianus, "had vroeger Apollonius lief gehad", en placht met hem te spreken te Alexandrië. Hij deed zijn best hem van dienst te zijn bij zijn aankomst te Rome, hoewel hij zijne bedoeling verborg onder het masker van eene oppervlakkige gestrengheid. Verklarende dat hij van plan was "den wijsgeer de les te lezen" hield hij een lang gesprek met hem onder vier oogen, terwijl hij hem waarschuwde

tegen de gemoedsstemming waarin Domitianus verkeerde en hem verschillende raadgevingen tot voorzichtigheid gaf. Hij verklaarde de aanklachten waarop hij zou worden aangehouden.

Onder meer worden opgemerkt uw kleet, uw wijze van leven en de vereering welke u betoond wordt, waaraan wordt toegevoegd het antwoord dat gij den Epezers gaaft met betrekking tot de plaag. . . . Maar de aanklacht welke van alle andere de minst geloofelijke is en welke ik weet dat zoo verre is van uw bekenden afkeer van het spillen van bloed, is een die den keizer het waarschijnlijkst toeschijnt. De aanklacht is, dat gij Nerva in een veld ontmoettet, alwaar gij een Arcadischen jongen voor hem geofferd heb, dat gij het deedt om den dood van den regeerende Keizer voor hem te verzekeren en dat gij door deze offering Nerva de hoop gegeven hebt eenmaal het Keizerschap te verkrijgen.

Aelianus tracht het lot van den wijsgeer zooveel mogelijk te verzachten, terwijl hij in de gevangenis is. Maar in een voorloopig verhoor voor den Keizer verhoogt Apollonius slechts den toorn van den tyran door zijne antwoorden en wordt naar de gevangenis terug gezonden om met ketenen beladen te worden. Dan volgt een voorval dat soms verkeerd is voorgesteld in onvolledige artikelen over Apollonius. Er wordt beschreven dat hij zichzelf bevrijdde van zijne boeien en ze weder op zich nam op een wonderbaarlijke wijze, een vertooning van adeptvermogens welke hij waarschijnlijk niet zou gemaakt hebben op de beschreven tooneelachtige wijze. Damis' dagboek toont hoe de werkelijke gebeurtenis plaats vond. Damis zelf was te dien tijde alleen met zijn geliefden Meester in de gevangenis en in een doodelijken angst door een voorgevoelen van de gevaren waardoor hij omringd scheen. Apollonius trachtte hem gerust te stellen.

“Er is niemand die ons ter dood zal brengen.” “Maar wanneer, heer,” vroeg Damis, “zult gij in vrijheid gesteld worden?” “Morgen,” antwoordde hij, “indien het van den rechter afhing, en dit oogenblik als het van mijzelf afhing.” En zonder een woord meer, trok hij zijn been uit de boeien en zeide tot

Damis: “Gij ziet de vrijheid, welke ik geniet, en daarom verzoek ik u dat gij opgewekt zult blijven.” Het was bij deze gelegenheid, zegt Damis, dat hij voor het eerst gewaar werd dat Apollonius een geardheid bezat welke eenigszins goddelijk en bovenmenscheijk was, want zonder een offer te plengen, hetgeen hij in de gevangenis niet kon doen, zonder eenigerlei gebeden tot de goden op te zenden, en zonder een woord te zeggen, dreef hij den spot met zijne boeien en stak zijn been er weer in en ging door zich te gedragen zooals menschen in ketenen gewoonlijk doen.

Den dag na dit voorval beveelt Apollonius Damis hem te verlaten en zich bij een zijner vrienden, Demetrius, te Puteoli, bij Napels, te voegen. “Gij zult Demetrius groeten en daarna u naar den zee kant wenden, waar het eiland Calypso is, en daar zult gij mij zien.” Damis gehoorzaamt, hoewel “hij zijne reis begon zeer tegen zijn wil.” Spoedig daarna kwam de dag der rechtszitting.

Apollonius, schrijft zijn levensbeschrijver, verschijnt meer als een man die deel neemt in een loutere twistzaak dan als een die een zaak bepleit, waarbij zijn leven betrokken is. Hij beantwoordde alle vragen, hem gedaan door de beampten der gevangenis en van het hof op een spottenden toon, welke geenszins terzijde werd gesteld toen hij in tegenwoordigheid van den Keizer was.

Apollonius had een lange geschreven verdediging voorbereid, welk dokument bewaard gebleven is, en voluit gedrukt is in Philostratus' levensbeschrijving, maar hem werd niet veroorloofd haar te lezen bij de rechtszitting. Het verhandelde schijnt bestaan te hebben uit vragen, gedaan door den beschuldiger, en antwoorden door Apollonius die van sarkastischen aard waren. Zijne ontkenning van de aanklacht omtrent het offeren van den jongen was vol verachting en zij verwekte de toejuiching van de toeschouwers,

luider dan paste bij de deftigheid van een keizerlijk gerechts-hof. Dit teeken van lof werd door den Keizer toegeschreven aan de goedkeuring van de toeschouwers en daar hij zelf aangedaan was door de kracht en verstandigheid van zijne antwoorden, zeide hij, ik spreek u vrij van de u ten laste ge-

legde beschuldigingen, maar hier zult gij blijven tot ik eenig gesprek met u gehad heb.

Apollonius dankt hem, maar voegt er aan toe, dat ten gevolge van de slechte raadlieden door wie hij gekweld wordt zijne steden in puin liggen, de eilanden gevuld zijn met bannelingen, de Senaat met verdenkingen.

Luister naar mij, zoo gij wilt; zend dan menschen om mijn lichaam te nemen, want het is onmogelijk mijne ziel te nemen en ik zal er aan toevoegen zelfs niet mijn lichaam, want zoo als Homerus zegt, zelfs niet uw doodelijke speer kan mij verslaan, omdat ik niet sterfelijk ben.

Terwijl hij deze woorden uitte, verdween hij uit het gerechtshof.

Door al de hedendaagsche schrijvers die het onderwerp aangeoerd hebben wordt het verhaal behandeld als eene zinledige fabel, maar voor diegenen onzer die in het licht van Theosofische leering te voorzichtig geworden zijn om een verklaring verachtelijk ter zijde te werpen, louter omdat zij niet behoorlijk past in de begrenzingen van heerschende wetenschappelijke kennis, zal het wonderlijke verhaal in een anderen geest behandeld worden. Enkele weinige personen onder de meest gevorderde van onze Theosofische onderzoekers weten dat de bronnen van okkulte wetenschap niet buitengewoon uitgeput behoeven te worden om een zoodanige verdwijning, als die beschreven is, teweeg te brengen. Er zijn hulpmiddelen in de Natuur welke, hoe weinig voor algemeen gebruik op het oogeblik, zij voor de hand liggen zoodanig kunnen gedwongen worden een tastbaar voorwerp te omringen, dat lichtstralen welke stooten op een zoodanige "akaçaische schil" een afwijking ondergaan volgens beginselen welke geheel en al ongelijk zijn aan die van gewone breking. Zij buigen er omheen en vervolgen dan hun loop in de oorspronkelijke richting. Het aldus omhulde voorwerp wordt voor alle oogmerken en doeleinden onzichtbaar. Het zou niet

ontastbaar zijn en een menschelijk lichaam dat aldus onzichtbaar gemaakt is, zou behoorlijk buiten alle kans van aanraking met anderen gehouden moeten worden.

Maar die taak zou geene moeillijkheid opleveren voor den bedrevene in okkulte wetenschap. De alledaagsche ondervinding van spiritualisme heeft iedereen, die niet te verdwaasd door de ijdelheid der onwetendheid om de waarde van getuigenis te begrijpen, overtuigd dat "opheffing" van zware voorwerpen, menschelijke lichamen inbegrepen, eene mogelijkheid in de Natuur is. Aannemende dat Apollonius de vermogens beheerschte, welke niet alleen verbonden zijn aan adeptschap maar in sommige gevallen aan een graad van vooruitgang langs het pad dat tot adeptschap leidt die aanmerkelijk beneden het einddoel staat, zou hij in staat zijn zoowel zichzelf te omringen met een akaçaische schil als onmiddellijk daarna zichzelf op te heffen en over de hoofden van de vergaderde menschen heen, een gebouw als een Romeinsch gerechtshof, dat zonder twijfel in vele richtingen in de open lucht uitkwam, te verlaten. Indien het verslag van zijn geding in Philostratus geen ongewone — of, zooals de hedendaagsche beoordeeling zou beweren — onwaarschijnlijke of onmogelijke voorvallen behandelde, zou er een zichtbare reden zijn om zijne verklaringen te mistrouwen. Hij was afgevaardigd door een Keizerin om de feiten te onderzoeken, welke in verband stonden met de loopbaan van een zeer uitstekend en beroemd man en sloeg toen voorvallen na, welke toen slechts een honderd jaren oud waren. Alle ambtelijke verslagen waren zonder twijfel voor hem open behalve de eigen dagboeken van den voornaamsten vriend van den man. Hij spreekt niet van de verdwijning als ware het een vage volksoverlevering, zooals van enkele van de beweerde voorvallen in verband met de onderdrukking van den plaag te Efeze. Hij verhaalt haar met juistheid als het treffendste feit in verband

met een rechtsgeding, waarvan de papieren welke er betrekking op hadden werkelijk tot zijn beschikking waren. Hij gaat zelfs verder met te zeggen dat Keizer Domitianus zoo zeer overweldigd was door de gebeurtenis dat, hoewel hij denzelfden dag een andere zaak in verband met een twistzaak over een testament hoorde, hij zijn denkvermogen er niet toe kon brengen zich op de zaak te vestigen, maar den amen van de partijen en de bewijsgrond welke in het geval gebezigd werden, vergat.

Ik heb reeds gezinspeeld op het voorval in het leven van Pythagoras dat eenige gelijkenis heeft met de zelfverplaatsing van Apollonius. Iamblichus zegt:

Bijna al de geschiedschrijvers van zijn leven beweren vol vertrouwen dat hij op een en denzelfden dag tegenwoordig was te Metapontum in Italië en te Tauromenium op Sicilië en gesprekken voerde in gemeenschap met zijne leerlingen in beide plaatsen, hoewel die steden van elkander door vele stadiën zoowel te land als ter zee gescheiden zijn en die in een groot aantal dagen niet kunnen worden doortrokken... Tien duizend andere meer goddelijke en meer bewonderenswaardige bijzonderheden evenzoo worden ook gelijkvormig en eenstemmig verhaald van den man, zooals onfeilbare voorspellingen van aardbevingen, snelle uitdrijvingen van pest en hevige winden, oogenblikkelijke ophoudingen van een stortbui van hagel en eene bedaring van de golven van rivieren en zeeën, opdat zijne leerlingen ze gemakkelijk zouden kunnen overtrekken.

Geen aandacht is tot nu toe door Europeesche schrijvers geschonken aan dit aanzicht van Pythagoras. De heden-daagsche beoordeeling heeft er de voorkeur aan gegeven zijn wijsgeerige denkbeelden te bespreken als waren zij "onbesmet door kwakzalverij", zooals het gevoelen ongetwijfeld uitgedrukt zou worden. Dit verblindt ons wat betreft de beteekenis van veel waaromtrent ons verteld wordt, niet alleen aangaande hemzelf maar ook omtrent andere leiders van het oude denken. Alleen nu in het licht van de tegenwoordige herleving van het okkultisme zijn wij eindelijk in staat om op te merken dat de wonderlijke

verhalen, verteld van zoodanige personen, naar alle waarschijnlijkheid tot op groote hoogte gezag hebben.

Terwijl de beschreven geruchtmakende gebeurtenissen voorvielen te Rome, was Damis reeds te Puteoli — de plaats nabij Napels — aangekomen en had zich aangesloten bij Demetrius. Zij waren beiden ten prooi aan een vreeselijke onrust omtrent hun vriend en wandelden tezamen aan het zeestrand, sprekende over al hetgeen gebeurd was, toen plotseling Apollonius zich bij hen voegde. In het eerst wisten zijne toegewijde leerlingen niet of hij het zelf of een verschijning was. Hij overtuigde hen spoedig.

Niet langer twijfelende aan de waarheid van hetgeen hij zeide, snelden zij naar den man toe en kusten hem. Naderhand vroegen zij hem of hij zich verdedigd had... Apollonius zeide: Mijne vrienden, ik heb mij verdedigd en wij zegevierden; ik deed het enkele uren geleden toen de dag tegen den middag liep. Hoe, zeide Demetrius, hebt gij een zoo lange reis volbracht in een zoo korten tijd? Denk daarvan wat gij wilt, antwoordde Apollonius, maar denk niet dat ik gebruik maakte van den ram van Phrygus noch van de vleugelen van Daedalus.

Demetrius is nog niet vrij van angst. Hij is bevreesd dat Domitianus handlangers zal zenden om Apollonius nogmaals te vatten.

Maar terwijl hij hem verzoekt zijn angst te doen ophouden, zegt Apollonius: ik wenschte bij God dat het niet gemakkelijker voor hem ware u te vatten dan het is om mij te vatten.

Geen poging van dien aard schijnt gedaan te zijn, en Apollonius hervat zijn leven van wijsgeer terwijl hij gedurende ongeveer twee jaren in verscheidene gedeelten van Griekenland verblijft.

Toen kwam het tijdperk van den moord van Domitianus. Hij werd aangevallen en gewond door Stephanus en later snelden, zooals Philostratus uitlegt "zijn lijfwachten die het geruisch hoorden en de gevolgtrekking maakten dat iets niet in orde was", in het kabinet, en

toen zij den tyran in een flauwte vonden, maakten zij een eind aan zijn leven. Apollonius was op dit tijdstip te Efeze, en er bestaat een verslag dat hij alles helderziend zag wat er te Rome gebeurde. Hij was in het midden van een toespraak tot eenige zijner leerlingen toen hij "den draad van zijn gesprek verloor" en hij strak voor zich uitstaarde, terwijl hij uitriep: "Tref den tyran, tref!" Dan kort daarna vertelde hij het volk: "Weest blijde, o Efeziërs, want heden is de tyran gedood".

Niets is bekend aangaande de plaats waar of de wijze waarop Apollonius uit dit leven heenging. Toen de tijd kwam, waarop hij, zoals het scheen, bezig was zich voor te bereiden om weg te gaan, zond hij Damis weg met een boodschap, en hiermede, zegt Philostratus, eindigt zijn geschiedenis.

Aangaande de wijze van zijn dood, indien hij inderdaad gestorven is, zijn de verslagen verschillend. Damis zegt er geen woord van. Maar daar ik mijn verhaal volledig wil hebben, kan ik het niet met volkomen stilzwijgendheid voorbijgaan. Van zijn leeftijd zegt Damis niets, maar sommigen zeggen dat hij meer dan negentig jaar was en er zijn enkelen die zeggen dat zijn leeftijd honderd jaren te boven ging.

Hedendaagsche schrijvers zijn bij het behandelen van het leven van Apollonius hoofdzakelijk afhankelijk geweest van Philostratus voor hunne feiten, maar veel getuigenis welke de hooge achting bevestigt waarin hij gehouden werd door tijdgenooten kan aan andere schrijvers ontleend worden. Orthodoxe Christelijke schrijvers, die dwaselijk veronderstelden dat hun eigen zaak ondersteund zoude worden door het aftakelen van de denkbeeldige hem toegeschreven mededinging hebben dit stoutweg ontkend. Een Fransch geestelijk geschiedschrijver, Dupin bijvoorbeeld, heeft gewaagd te verklaren dat Apollonius geen volgelingen naliet en dat hij niet zoodra dood was of hij was vergeten. Een redelijker schrijver, Legrand d'Aussy, antwoordt:

Deze beschuldigingen zijn onwaar. De getuigenis van Dion,

van Lampridius, van Vopiscus, de geschriften van Hiërocles, Eusebius, en Lactantius, van St. Justinus, Chrysostomus, Augustinus, Jerome, Sidonius enz., de tempels waarin Apollonius vereerd werd . . . getuigen hoe reusachtig en wijd verspreid zijn roem was lang na zijn dood. In waarheid, voor zijn leven geschreven werd door Philostratus, Lucianus en Apuleus, rangschikten spottende wereldlijke schrijvers, die weinig toegewijd waren aan godsdienst en weinig lichtgeloovig omtrent wonderen, hem onder het getal van beroemde tovenaars. Maar deze benaming zelf bewijst hoe verbazend zijne wonderen schenen in de openbare schatting. Bovendien, voor Philostratus schreef, had Caracalla hem geëerd met goddelijke vereering, had Justinus gesproken van de bovennatuurlijke verrichtingen, die men hem elken dag zag doen, en toen hij van een zijner standbeelden sprak, zinspeelde hij erop dat zijn bovennatuurlijke kracht zoodanig was, dat de profeten en de apostelen nooit een dergelijke bezeten hadden.

Een merkwaardig voorval waaaraan wij dat belang kunnen hechten dat wij gepast achten wordt verhaald in Vopiscus' gedenkschrift van Keizer Marcus Aurelius. De ethische leeringen van den grooten keizerlijken wijsgeer zijn zoo bijzonder uitnemend verbonden aan zijn naam dat de meeste menschen vergeten dat hij, evenals andere Romeinsche heerschers, zijn aandeel in strijd had. Toen hij, na Bithynië veroverd te hebben, zijn leger door Capadocië leidde, werd hij tegengehouden door den tegenstand van Tyana. Hij verklaarde dat de stad geheel en al verwoest zoude worden, maar in zijn tent had hij een visioen. Apollonius verscheen hem en zeide: "Aurelius, indien gij met roem zoudt willen regeeren, wees genadig. Indien gij al begeert te veroveren, spaar het bloed van mijn landgenooten". De soldaten waren begeerig om het eerste bevel te vervullen, maar Aurelius weerhield hen. Vopiscus belijdt zijn geloof in het verhaal, terwijl hij zegt van Apollonius: "Waar onder de menschen is er een, heiliger, verhevener, goddelijker dan hij? Hij heeft uit de dooden opgewekt en andere bovennatuurlijke dingen gedaan. Indien ik blijf leven en indien hij zich verwaardigt het

goed te vinden zal ik de geschiedenis van dezen grooten man schrijven”.

Lampridius, een geschiedschrijver uit denzelfden tijd als Vopiscus, zinspeelt op een kapel waarin Alexander Severus portretten bewaarde van de beste Keizers en personen van heilige vermaardheid. Het portret van Apollonius was er bij.

De Fransche schrijver, dien ik reeds aangehaald heb — Legrand d'Austy — was oorspronkelijk een Jezuïet, maar schrijft van een agnostisch standpunt en terwijl hij het hoogste gezichtspunt neemt van Apollonius' rechten uit waardeering voor een groot wijsgeerig leeraar, stelt hij de wonderdadige verhalen terzijde, daar hij ze ongehoofelijk vind. Een ander Fransch schrijver over het onderwerp, A. T. de Chassang, is klaarblijkelijk een spirituaal van overtuiging en pleit voor de objectieve werkelijkheid der wonderen. Hij duidt aan dat zelfs de oudste Christelijke tegenstanders van Apollonius geen andere zienswijze hebben. Hiërocles, een anti-christelijk schrijver en vervolger van de Christenen in de vijfde eeuw, hield vol dat de wonderen van Apollonius volbracht werden door goddelijke kracht. Eusebius antwoordt hem, maar betwist geen oogenblik dat de wonderen gebeurd zijn. Hij schrijft ze alleen toe aan onheilige betooveringen. Het was voor een later geslacht bewaard om met een glimlach van bespotting de getuigenis van ooggetuigen van feiten weg te doen en voort te gaan op de veronderstelling dat de hedendaagsche kennis van de natuur en het heelal te volledig is om plaats te laten voor de mogelijkheid van een of andere gebeurtenis die zij niet kan verklaren. Voornamelijk wegens zijn belang om de hedendaagsche denkers beschaamd te helpen maken over dit dwaze standpunt is het leven van Apollonius mij waardig toegeschenen om aandachtig bestudeerd te worden. De vooruitgang van de wereld in het begrip van hare eigen ontwikkeling hangt af van de hoogte tot waarop zij de mogelijkheid beseft

van bewuste verwantschap tusschen het belichaamd menschen schepsel en de hoogere gebieden der natuur, waarop de sluimerende vermogens van zijn verhevener ontwikkeling verblijven. Het geheele streven van de Theosofische beweging wordt verkeerd begrepen door hen die zich inbeelden dat zij haar doel kan volbrengen louter krachtens haar ethische waardigheid. Tenzij wij een ander standpunt kunnen innemen en er toe komen iets te weten omtrent andere toestanden van bestaan, kunnen wij niet in ons leven dat verstandelijke Wil-Doeleinde leggen dat inwezenlijk is aan de uiterste ontwikkeling. En wij kunnen nooit iets van zoodanige zaken weten tenzij de leerwijzen, hulpbronnen en oogmerken van stoffelijk onderzoek zijn begrepen. Voor enkele personen onder ons heeft de ondervinding binnen de laatste twintig jaren of daaromtrent het bewustzijn in deze richting verruimd. Voor vele anderen is die ondervinding van groote waarde geweest, zelfs uit de tweede hand. Maar over het algemeen is de wereld nog niet vrijgemaakt van haar oud, bekrompen, bijgeloovig geloof in de ledigheid der natuur buiten het bereik van haar gezicht. Getuigenis, getuigenis en altijd vernieuwde getuigenis is al wat wij op het oogenblik kunnen geven voor de ontwikkeling van hare hoogere intuïties. Misschien zal een tijd komen, op geen verwijderd tijdstip, wanneer regels en regelingen, welke klaarblijkelijk niet in werking waren in de dagen van Apollonius, of op de een of andere wijze toen opgeschort, wederom minder bindend zullen worden, met het doel dat zulke tentoonspreidingen van okkulte kracht als hij in staat was te geven weder dienstig zullen zijn voor de opvoeding van de onmiddellijk daarop komende geslachten. Maar in afwachting van dat vrijer tijdperk, moeten wij, zoo wij al niet de beste bemoediging voor den geestelijker onderzoeker kunnen verkrijgen, tevreden zijn met de aandacht te trekken tot de naastvolgend beste soort die binnen zijn

bereik is. Door de levens van de wonderwerkers van het verleden kan bevonden worden dat over het geheel genomen een machtige stroom van tot nog toe veel veronachtzaamde getuigenis vloeit. Zooals in het geval van Pythagoras hebben hedendaagsche schrijvers dit alles met de loffelijkste bedoeling onderdrukt. Zij hebben het beneden de waardigheid van een wijsgeer geacht om gemengd te worden in verhalen van "bedrog" en "kwakzalverij". Het is niet bij den hedendaagschen schrijver opgekomen dat de ongewone vermogens en eigenschappen, welke toegeschreven werden aan den wijsgeer, in zulke gevallen werkelijk het zegel en de waarborg van zijne wijsgeerige grootheid geweest zijn. Maar het gevolg voor den hedendaagschen lezer van het aangenomen stelsel is geweest dat elke streng, als het ware, van het groote touw dat thans tezamen geweven zou kunnen zijn en ongelooft in de mogelijkheden van okkulte kracht onmogelijk gemaakt zoude hebben, op hare beurt uit elk leven is uitgetrokken en weggeworpen, tot de wereld over het algemeen volkomen onbekend is met het feit dat een zoodanig touw ineen zou kunnen gestrengeld zijn, indien een andere handelwijze gevolgd ware.

Hier in alle gevalle in dit leven van Apollonius hebben wij eene zeer belangrijke streng van het touw; eene die zoo sterk is als ooit, hoewel zij lang ongebruikt gelegen heeft. De beteekenis van de geschiedenis welke ik in 't kort verteld heb, behoorde in de aandacht van bijna de geheele wereld buiten den kring van de Theosofische Vereeniging te worden ingedrukt, maar intusschen kan het niet missen of zij is zoo bijzonder beteekenisvol voor Theosofen, dat ik in de eerste plaats in elk geval er de voorkeur aan gegeven heb, ze hier te behandelen in verband met de reeks van verhandelingen welke thans het voorrecht hebben zoo vele trappen in den vooruitgang van Theosofische kennis weer te geven.

THEOSOFISCHE
BIBLIOTHEEK
Tolstraat 154 Amsterdam

21 NOV. 2012

THEOSOFISCHE BIBLIOTHEEK.

2^e SERIE.

No. 11.

APOLLONIUS VAN TYANA

DOOR A. P. SINNETT. (UIT HET ENGELSCHE VER-
TAALD DOOR H. J. VAN GINKEL).



1905.

UITGAVE VAN DE THEOSOFISCHE UITGEVERS-
MAATSCHAPPIJ
AMSTELDIJK 76 en 79, AMSTERDAM.